

EDINOST

Glasilov slovenskega političnega društva za Primorsko.

«V ednosti je moč».

„EDINOST“ izhaja vsako sredo; cena za vse leto je 4 gld. 40 kr., za polu leta 2 gld. 30 kr., za četrt leta 1 gld. 20 kr. — Za oznanila, kakor tudi za poslanice se plačuje za navadno četiristopno vrsto: 12 kr. če se tiska 1 krat, 10, če se tiska 2 krat, 8 če se tiska 3 krat. Za večje črke po prostoru. Pri večkratnem tiskanju je cena v primeri manjša.

Naročnina in vse drugo naj se pošilja upravištvu (Via delle poste, Casa Hirschel, N. 10 A. I. piano). — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi brez posebne vrednosti se ne vračajo. — Posamezne številke se dobivajo po 10 kr. v raznih trafikah po mestu.

Blažena liberalna doba.

Liberalno gospodarstvo in gospodarstvo tudi Nemci vedno bolj obsojajo, vzlasti zapuščajo to svojat kmetovski stan, ker prav kmeta so liberalci pripravili skoro povsod uže na beraško palico, ker so ga dali judom in drugim oderuhom v roke. Spomina vredna je prošnja nemških štajerskih kmetov, o kateri je poročal vrli „Slovenski Gospodar“ v zadnjem listu. V tej prošnji prosijo kmetje, naj državni zbor, kar treba naglo ukrene, da kmetovski stan popolnem ne propade, ker so ga liberalci zmolžili, da se zdaj goni s posestev in uničuje. V tej prošnji kmetje po pravici tožijo, da se jim je v svobodnej (1) državi vzela vsaka obramba in varstvo i da so postali sužnji kapitalistom. In to dokazujejo z številkami, katerim se ne da ugovarjati. Kako strahovito pada vrednost kmetij, to so s tem dokazali, da so na štajerskem v zadnjih petih letih (od leta 1874—1879) kmetije v vrednosti za 27 milijonov gold. padle, i da so se mej tem časom kmetje zadolžili za 66 milijonov goldinarjev!! Zavolj vedno večjih zemljiških davkov, katere so liberalci v liberalnej svojej modrosti kmetom nalagali, a storili prav nič niso, da bi se kmetištvo povzdignolo, prodaja se posestvo za posestvom; starodavne poštene rodovine se tirajo iz mile domače hiše v nadlogo i beraštvo. V prejšnjih letih so bile javne dražbe zarad dolgov redke i zadevale so večidel lene, nemarne i zapravljive gospodarje, v zadnjih letih pa se tako množe, da je groza človeka, ki preišljuje, kam mora to priti. V letu 1874 se je prodalo v avstrijskih naših deželah 4720 posestev po dražbi zarad dolgov, leta 1878 pa uže 10264; leta 1874 je 3014 upnikov izgubilo 5.800.000 gld. predlanskim pa 11748 upnikov uže 34.100.000 gld. Ako bi šlo to tako dalje, moral bi se ves kmetišk stan zatreti i kaj bi nastalo potem? Le dvoje je mogoče, ali socijalni demokratizem, ki bi se najprej obrnel proti judom in oderuhom ter jim spraznil polne blagajnice, ali bi se pa država razrušila, ker bi jej zmanjkalo naravnega, gmotnega i moralnega stala.

Državi mora biti tedaj ena najprvih skrb, da se kmetišk stan zopet povzdigne, ker prav

on je državi največja i najgotovješa podpora. Teško je res, izkopati ga iz obénega propadanja, ali zgoditi se mora, če hočemo državo obvarovati obénega poloma. Prošnja štajerskih kmetov nasvetuje pred vsem drugim to-le:

1. naj se uredé dedinska nastopstva, 2. naj se meja postavi razkosavanju in trganju posestev, 3. naj se potrebno ukrene, da se zemljišča ne bodo z dolgovi preoblagala, 4. naj se dadé postave zastran domovinskega prava in preskrbovanja siromakov.

Vse to bi v resnici zelo potrebno bilo, vendar pa še ne bode zadostovalo; potreba je, da se tudi davki znižajo. Mi vidimo namreč, da poljski pridelki iz zunanjih dežel našemu kmetu vedno bolj konkurenco delajo. Žito dohaja v naše kraje iz raznih ptujih držav, celo iz Amerike in Avstralije, iz katerih krajev se celo uže meso uvažja. Pridelki iz ptujih krajev so ceneje od domačih, ker so bogata zemljišča ali popolnem davka prosta, ali pa je davek le majhen. Ptujci pridelki tedaj silno pritiskajo i znižujejo ceno domačih pridelkov i zato našega kmeta zelo tarejo.

Strahna nesreča je kmetijstvu tudi žganje; dokler se je pridelovalo to iz zdravih tvarin: medice, tropin itd. ni še mnogo kmetij spravljalo na boben; zdaj pa, ko so ga začeli judje iz vsakovrstne nezdrave sodrge napravljati i po nizkej ceni prodajati, prodira silno mej ljudstvo, da ga pripravlja na beraško palico i telesno i duševno gonobi. Kakor se je sklenola postava zoper ponarejena vina, enako i še bolj potrebno bi bilo postave, ki bi žganjarskej kugi konec storila.

To so blažene liberalne dobe pridobitve, ki osrečujejo avstrijske naše dežele! Takim pridobitvam se mora ljudstvo ustaviti; treba je, da se v vseh obéinah začno podpisavati prošnje na državni zbor enake onej, katero podpisujejo kmetje na nemškem štajerskem. Učite tedaj vsi, ki imate ljubezen do bližnjega, učite preprosto ljudstvo, da spregleda, kam ga tira liberalstvo, ker ko ljudstvo to spregleda, stre tudi glavo liberalskemu modrasu.

Papež o slovanskih apostolih.

(Konec).

Spomin na ta dejanja je bil Nam jako prijeten, čestitljivi bratje, in ganjeni smo globoko, ako se daleč nazaj ozremo na krasen in sijajen početek zveze slovanskih narodov z rimsko cerkvijo. Kajti ta dva razširjalca krščanskega imena, o katerih smo govorili, šla sta sicer iz Carigrada k poganskim narodom, a njihju poslanje se je moralo vendar od te katoliške stolice, od središča katoliške jedinsti, ali sploh ukazati ali pa, kar se je več nego jedenkrat zgodilo, pravno in posvečeno odobriti. In res sta tukaj v Rimu račun dajala o prevzetem poslu ter sta odgovarjala na obdolženja; tukaj sta na grobu Petra in Pavla prisegla na katoliško vero, tukaj sta sprejela škofovsko blagoslovenje z oblastijo, da vspostavita svoje kraljestvo z ohranjenem razlike duhovskega posvečenja. Tukaj koncem se je doseglo rabljenje slovanskega jezika pri svetih opravilih in letos se izpolni deseto stoletje, odkar je papež Jovan VIII. pisal Svetopolku, knezu Moravskemu: „Slovanski jezik, v katerem se Bogu pristoječa hvala poje, hvalimo s pravico in ukazujemo, da se prav v tem jeziku čast in dejanja našega gospoda Jezusa Krista pripovedujejo. In nič se ne protivi zdravej veri all katoliškemu nauku, ako se maša poje v istem slovanskem jeziku, ali če se bere sveto evangelje ali lekeije stare in nove zaveze v dobrem prevodu in se druge dnevne molitve molijo«. Ta običej je po dolgem prestanku odobril Benedikt XIV. s svojim apostolskim pismom od dne 25. avg. 1754. — Kolikorkrat pa so rimske papeže prosili za pomoč knezi narodov, ki so h krščanski veri pristopili vsled delovanja Cirila in Metoda, odtegovali jim niso nikdar svoje dobrohotne pripomoči in prijaznega poduka, dobrohotnega sveta in v vsem najboljšje volje, kjerkoli so mogli. Pred drugimi so Ratislav, Svetopolk, Kocelj, sv. Ljudmila, Bogoris ob času in po odnošajih skusili izvrstno ljubezen Naših prednikov.

Tudi po smrti Cirila in Metoda očetovska skrb rimskih papežev za slovanske narode nij niti utihnola niti prestala, ampak svetila se je

pri njih zmirom s čuvanjem svetosti vere in branjenjem javne blagosti. Res je poslal Nikolaj I. k Bolgarom mašnike, ki so narod podučevali in je poslal škofe iz Rima, da so urejali novo krščansko občino; isti papež je pri pogostih prepirih Bolgarov o svetej pravici ljubezno odgovarjal, v čemer celo oni, ki so manj naklonjeni rimskej cerkvi, hvalijo ter priznavajo veliko modrost. In v hvalo je Inocenciju III. ob žalostnej nesreči prepira, da je Bolgare s katoliško cerkvijo zopet spravil, Gregorij IX., Inocencij IV., Nikolaj IV., Evgenij IV. pa da so jih v zopet zadobljenej milosti ohranili. Odlikuje se posebno tudi ljubezen naših prednikov, namreč Inocencija III. in Inocencija IV. k Bošnjakom in Hercegovcem, premošenim s slabimi mnenji, kateri so se prizadevali zmoto iz sre iztrebiti, Gregorija IX., Klementa VI., Pija II., ki so se trudili milost svete oblasti v onih pokrajinah utrditi. Tudi so Inocencij III., Nikolaj IV., Benedikt XI., Klement VI. skrbeli za Srbe, od katerih so skrbno odvrčali za podkopanje vere zvito pripravljeno zmoto. Tudi Dalmatinci in Liburnijci so zavoljo trdnosti svoje vere in marljivosti v službi od Jovana X., Gregorija VII., Gregorija IX., ter Urbana IV. dosegli izvrstno ljubezen in tehtno hvalo. Naposled so tudi v Sremskej cerkvi, katero so v šestem veku barbari porušili, katero je pa kasneje vspostavila zopet pobožna gorečnost sv. Štefana I., kralja ogerskega, mnogi spomeniki dobrotnosti Gregorija IX. in Klementa XIV.

Zato izpoznavamo, da se imamo Bogu zahvaliti, ker se Nam daje ugodna prilika, Slovonom biti uslužni in v njih obéno korist delati ne z manjšo gorečnostjo, nego se je vselej opazovala pri Naših prednikih. Kajti to si prizadevamo, to samo želimo, na to delamo z vso silo, da bodo slovanski narode podučevani od večje, ga števila škofov in duhovnov, da bodo v spoznanju prave vere ter v poslušnosti prave cerkve Kristove bolj utrjeni ter dan za dnem bolj spoznavali, kako krepki darovi prihajajo iz uredeb katoliške cerkve domačemu živjenju ter vsem stanovom države. Kajti ta cerkev obsega največji del Naših skrbij in nič nij drugoga, kar bi nujneje želeli, nego da bi mogli skrbeti za njih

Podlistek.

Nauk o gospodinjstvu

bodočim gospodinjam, ženskim učiteljicam, učiteljem in učiteljicam na višjih dekliških razredih ljudskih in meščanskih šol.

(Foleg nemškega)

pristo poslovenila **I. N.** in **I. L.**

(Konec).

O družinskih praznikih.

Nekateri dnevi v letu nas posebno veselih dogodkov spominjajo, kakor: rojstni in imendan, dan poroke, rodni dnevi otrok, roditeljev, bratov in sester, deda, babice in druge rodbine, sveti večer in novega leta dan.

V družinah, ki omenjenih dni ne praznujejo dostojno, vlada mlačnost, katera hišnej gospodinji ne dela časti. Ti dnevi naj bodo *veselja dnevi*. Za te dni naj gospodinja oskrbi šopek cvetie, naj sebe in otroke posebno snažno obleče. Otroke naj nauči primernege vošila all čestitke, katero naj na pamet govore, all tudi lepo spisano predajo očetu k rojstnemu dnevnu ali k novemu letu.

V tacih dneh mora gospodinja tudi skrbeti za posebno čisto pomizno prtenino. Naj pripravi takih jedij, katere dotični, katerih god all imendan se slavi, posebno čišla. Za zdravico ne sme manjkati steklenice dobrega vina, katerega se sme takrat tudi otrokom dati. Gospodinja naj oskrbi tudi kako majhno in koristno darilo tistemu, kateremu v čast se je praznoval dan.

Otrokom naj podari potrebne obleke, all kako koristno, njih starosti primerno knjigo.

Na sveti božični večer treba, da gospodinja vsakemu domačinu pripravi kako veselje, bodi si še tako nezatno; kajti vsakega veseli, če vidi, da hišna mati tudi njega ni pozabila.

O poslih.

Gospodinja naj ne zaupa preveliko spričevalom (bodi si še tako dobrim) poslov, katere nameni v službo si najeti. Posli, ki so pri nerednej in brezskrbnej gospodinji služili, imajo navadno prav dobra pričevala, a vendar niso nič boljši od svoje prejšnje gospodinje. Marveč treba, da gospodinja po vnanjem vedenju, govoru i. t. d. uže na prvi pogled spozna, kakošno je družinče, katero hoče sprejeti. Poslu, ki jej se dopada, naj *točno* in v *kratkem* naznači delo, katero bode v novej službi moral opravljati; dolgo razjasnovanje dolžnostij in dela ga lahko ustraši.

Z novo došlimi posli naj ne bode gospodinja niti preveč prijazna, pa tudi ne osorna. S početka naj jim pokaže vse, česar in kako jim treba opravljati. Vskidar in povsod pa se mora gospodinja tako vesti, da družino o svoje sposobnosti v gospodinjstvu prepriča, t. j. da *sama vse najbolj ve in uweje*. Kar je enkrat ukazala, tega naj nikdar ne prekliče, če tudi v lastno škodo. Gospodinja naj ne opravlja opravil, katere mora družinče storiti, kajti drugače bi znalo misliti, da ima preveč ali preteškega dela.

Gospodinja naj tudi skrb, da bode vsako delo *o pravem času* in *redno* storjeno. Kjer je gospodinja natančna in stanovitna,

tamkaj se tudi posli v svojih opravilih hitro privadijo natančnosti in stanovitnosti.

Gospodinji treba vedeti, koliko časa je potreba za to all ono delo, da bode opravljeno. Naj ne zahteva od poslov, da bi morali katero delo prehitro dokončati, pa naj jim tudi preveč časa ne pušča, kajti drugače se lahko privadijo brezskrbnosti all lenobe.

Ako je družinče pri delu, zlasti če pere, gladi all tibra i. t. d., takrat mu brez silne potrebe ne velevajmo kakega drugega dela, ker s tem ga le motimo in brezskrbnosti vadimo. Gospodinja naj ne pošilja poslov zarad kake koli malenkosti na trg all v štacuno, ampak naj raznih drobnjav h kratki nakupi; pogosti in nepotrební hodi škodijo zdravju.

Gospodinja naj pazi, da bode vsako delo *čisto*, *redno* in *dobro* opravljeno. Posli naj bodo snažni, zlasti kuharica mora biti *čisto* in *redno* oblečena in umita.

V svarilih in očitanih treba, da je gospodinja mirna, ne jezna; naj se ne posmehuje poslom, naj jih ne zasramuje, ampak naj jih prijazno posvari, ako so česa zakrivil, kajti noben človek ni nezmotljiv.

Vsaka gospodinja mora (ali bi vsaj morala) svojo družino v naobraženosti nadkriliti; ona jej mora biti vzor v vsem, kar je lepo in dobro.

Družino je mnogo lažje ravnati z *mirnostjo* in *potrpežljivostjo*, nego z neprestanim kreganjem in jezo. Slabo opravljeno delo naj družinče v nazočnosti gospodinje popravi. Gospodinja naj se nikdar ne prepira s posli, ako noče vsem domačinom

udobnost in blagost ter vse združiti z Nami s trajno zvezo složnosti, katera je največja in najboljša zveza za blagostanje. Bodi Nam usmiljenja polni Bog Našemu početju naklonjen ter naj podpira pričetu. Mi se mej tem naslanjamo na Cirila in Metoda, učitelja Slovanov, kot priprišnika pri njem ter zaupamo, da Nam njiju nebeško varstvo pomore, ako hočemo njiju češčenje povečšati.

Zato ukazujemo, da se na dan 5. julija, kakor ga je Pij IX. srečnega spomina določil, v koledaru rimske in vse cerkve uvrsti in vsako leto praznuje praznik svetnikov Cirila in Metoda z »Officium ritus duplicis minoris« in »Missae propriae«, kakor jo je kongregacija sv. običajev odobrila.

Vam pa, čestiti bratje, nalagamo, da skrbite za objavljenje tega Našega pisanja in to, kar je v njem predpisano, ukazete, da vsi iz duhovenskega stanu, ki »Officium divinum« po običaju rimsko katoliške cerkve služijo, to slušajo v svojih cerkvah, provincijah, mestih, škofljah in redovnih hišah. Naposled hočemo, da se bode na vaše pobujenje in opominjanje splošno molilo in prosilo Cirila in Metoda, da bosta se svojo milostjo pri Bogu krščansko reč na vstoku varovala, da katolikom izprostita vstrajnosti, disidentom pa volje, pridobiti si zopet složnosti s pravo cerkvijo.

To ukazujemo, kakor je pisano, da se tega trdno drži, in sicer tako, da se temu ne protivijo statuti Našega prednika, svetega papeža Pija V. in drugih apostolskih zavodov o reformaciji rimskega brevirja in missala, in tudi starodavnih šeg ali kaj drugega.

Kot predznamenje nebeških darov in jemstvo Naše posebne prijaznosti podeljujemo vam vsem, čestitljivi bratje ter vsemu, vsakemu izmed vas izročenu duhovstvu in ljudstvu, ljubezensko in Gospodu apostolski blagoslov.

Dano v Rimu pri sv. Petru v dan 30. septembra 1880, Našega vladanja v tretjem letu.

Leo XIII., papež.

Vojaška taksa.*)

Uže takrat, ko je bila sklenjena v državnem zboru vojaška taksa, govorili smo nekoliko o njej.

Omenili smo o tem davku, da ga imajo plačevati le tisti, ki so v vojaških letih za vojaštvo nesposobni in da se ta davek ravna po premoženju.

Ker se zdaj delajo priprave, da se izvrši postava o vojaški taksi, zato je zelo potrebno, da se ljudstvo podučí o njej, da bo vedelo:

Kdo je dolžen to takso plačevati?

Koliko ima vsak taksi podvrženi plačevati?

Kako se je vesti pri ugovorih?

Vsa ta prašanja spodaj na drobno razložimo, da bo vsak, ki je vojaštvo podvržen, lahko vedel, kako se mu je vesti.

Najprvo prašanje je: *Kdo je po noveji postavi dolžen plačevati vojaško takso?*

*) Naj bi to in prihodnjo številko vsakdo shranil, ker skoraj hiše ne bo, katere vojaška taksa ne bo prizadela, ali ne donajala dobrot. Reč je tedaj zelo važna. — (Uredn.)

Odgovor: Vsi tisti, ki so bili uže pri stavi ali naboru, pa niso bili potrjeni, ker so nesposobni za vojaško službo, potem tisti, ki so bili kakor edini sinovi starega očeta, matere vdove itd. vojaške službe oproščeni, ali ker so nezmožni postali in tisti domačini, ki se iz Avstrijsko-ogerske države izselijo.

Vojaška taksa teče od 1. januarja 1880 in prva taksa za leto 1880 se ima plačati meseca aprila 1881.

Kako daleč sega dolžnost vojaške takse?

Ta taksa zadeva le one, ki so še le 1. januarja 1875 stopili v leta vojaške dolžnosti in se raztega:

1. pri tistih, ki so bili zaradi nezmožnosti iz nabornega zapisnika izbrisani in pri tistih, ki so bili v tretjej letnej vrsti ali pozneje za nezmožne izrečeni, na vsako leto vojaške službene dolžnosti, v katerem bi moral zadevajoči še služiti, ako bi bil potrjen takrat, ko je bil izbrisan iz nabornega zapisnika, oziroma ko je bil izrečen v tretjej letnej vrsti za nesposobnega;

2. pri tistih, ki so bili zaradi nezmožnosti pred dovršeno službeno dolžnostjo iz vojaške zaveze izpuščeni, na toliko let, kolikor bi jih morali še služiti, da niso bili zaradi nezmožnosti izpuščeni;

3. to velja tudi pri tistih, ki so bili izpuščeni iz vojaške zaveze zato, ker so bili mej tem ko edini sin, vnuk ali brat oproščeni;

4. pri oproščeni na tisti čas, kateri bi morali še služiti, da niso bili oproščeni;

5. pri izseljencih na vsako leto vojaške službene dolžnosti, kolikor bi jih imel zadevajoči še dejansko služiti, ali ako bi bil za zmožnega spoznan.

Kolika je letna taksa?

Letna taksa se plačuje pristojnim davkarjem, razdeljena je v štirinajst razredov ali vrst in znaša na leto: 1, 2, 3, 5, 10, 20, 30, 40, 50, 60, 70, 80, 90 in 100 gld.

To takso določa vsako leto za vsacega posebe po zaslišanju župana pristojne občine posebna komisija, katerej je na čelu dotični c. k. okrajni glavar, razpoložil se vsako leto pri županu skoz štirinajst dni v občini pregled, in sme zadevajoči zoper visokost te takse v tridesetih dneh, potem ko se mu je taksa naznanila, pritožiti se pri c. k. deželnem namestništvu in na zadnji stopinji pri ministerstvu za deželno bran.

Če je pa deželno namestništvo potrdilo komisijko določitev, potem pritožba ni več dopuščena.

Po katerih načelih se je ravnavati pri določanju te takse?

Visokost te takse se ravna po premoženju in zaslužku pri obrtniji, kakor tudi po čistem dohodku tistega, ki je taksi podvržen, po predpisanih neposrednih davkih od obrstva, dohodkov od hiš, obresti in zemljiškega davka.

1 gold. vojaške takse na leto ima plačevati tisti taksi podvrženi, katerega zaslužek ali dohodek dosega navadno dnino in kateri ne plačuje nikakega neposrednjega davka.

Sicer pa se ima vojaška taksa praviloma tako določati, da znaša deseti del letnih neposrednih davkov z državnimi dokladi vred; ne všteta pa se nikake druge doklade, in se

ima za podlogo jemati tisti razred, kateremu se davek najbolj bliža.

Uvrstiti pa se sme vojaške taksi podvrženi po vseh družih ozira vrednih razmerah (premoženje, zaslužek, čisti dohodek) tudi v višji ali nižji razred.

Ali se sme taksa znižati ali popolnoma odpustiti?

Taksi podvrženi se sme uvrstiti v nižji razred, ako so ga zadele vremenske nesreče, slaba letina ali druge nesreče.

Prav iz teh vzrokov se smejo takse popolnoma oprostiti v posebno ozira vrednih primerljajih tisti, ki bi se imeli uvrstiti v kateri štirih najnižjih razredov.

Kdo je dolžen razen vojaštva podvrženih tudi takso plačevati?

Če taksi podvrženi za življenje nima dovolj premoženja ali dohodkov, tedaj prehaja ta dolžnost na tiste osebe, ki imajo po državljanem pravu skrbeti za njegovo preživljenje:

Ti so: pred vsemi družimi oče, in če je brez premoženja, mati, potem ded in babica od očetove in za tema od materine strani, nazadnje posinovnici.

Taksna dolžnost teh oseb pa ugasne, da le vojaštvo podvrženi more sam plačati.

Dokler traje taksna dolžnost roditeljev itd. ne sme se od vojaštva podvrženega nikaka taksa zahtevati.

Kako je določiti takso pri roditeljih, dedih i. t. d.?

Za te osebe veljajo tista pravila, kakor za one, ki so vojaštvo podvrženi, izjema je pa ta, da se ima deseti del taksi podvržene letne dolžnosti neposrednih davkov z državnimi dokladi, nevštevši družih doklad, deliti še z številom otrok, oziroma vnukov in posinovcev, za katere ima taksi podvrženi izključljivo ali vsaj večinoma skrbeti. Ako bi tedaj kateri oče imel pet nepreskrbenih otrok i bi moral plačati za sina Janeza vojaško takso, plačal bi tedaj le peti del tega, kar bi moral plačati Janez sam, ako bi bil sam svoj gospodar ter bi imel enake dohodke, kakoršne ima njegov oče.

Kdo se sme vojaške takse oprostiti?

1. Tisti, ki zaradi telesnih ali dušnih hibern morejo sebe in tistih živiti, za katerih hranjenje so po postavi dolžni in ki nima za to potrebnega premoženja ali dohodkov;

2. tisti, ki se preskrbujejo kakor ubogi;

3. tisti, ki so bili uže pred letom 1875 vojaštvo podvrženi;

4. vojaštvo podvrženi, ki sicer niso bili poklicani v vojno službo, ampak v drugo službo za vojne namene, in tisti, ki spadajo v črno vojsko za tisto leto, v katerem so bili v službo poklicani.

Kdaj ugasne taksna dolžnost?

Taksna dolžnost ugasne:

1. če je taksi podvrženi umrl;

2. če je taksi podvrženega zadela kaka hiba, da ni za delo, dokler ta hiba traje;

3. ako se taksi podvrženi iz avstrijsko-ogerske države preseli v drugo državno polovico, v tistej državnej polovici, iz katere se je izselil.

Če se je vojaštvo podvrženi oprostil vojaške takse, ali če je taksna dolžnost glede njega

ugasnola, tedaj tudi roditelji, dedje itd. niso dolžni plačevati takse.

Če ugasne taksna dolžnost vojaštva podvrženih, ali se to raztega tudi na njihove roditelje i. t. d.?

Če se vojaštvo podvrženi oprostí takse zaradi telesnih hibern, kakor je bilo zgoraj rečeno, ali ker se preskrbuje kakor ubog, tedaj so takse oproščeni tudi njegovi roditelji, dedje i. t. d.

Kdaj se ima ta taksa plačevati in kje?

Ta taksa se ima vsako leto koncem meseca aprila za minolo leto plačevati, le izseljenci jo morajo za vsa prihodnja leta plačati, predno se jim da list za izseljenje, in sicer pri tistih uredih, katerim se plačujejo državni davki. Zastale takse se iztirjujejo kakor državni davki.

(Konec prih.)

Dopisi.

V Trstu, dne 18. oktobra.

Tržaška konjska železnica je dobila denarno sušico, vložila je prošnjo mestnemu svetu, naj bi jej dovolil povečšati vozino. Lokalni listi so pisali o tem uže 8 dni zaporedoma. Občno menjenje je zoper povečšanje voznine, ker bi to mnogo škodovalo občinstvu in bi gotovo manj prometa bilo, ako se podraží. Tramvaj pa preti, ako se to ne dovoli, da neha društvo; to se ve da bi Trstu to mnogo škodovalo. Naj brže bode tako, da mestni svet odveže društvo Tramvaj bremen za tlak ali kaj enacega, katero breme požira društvu največ denarja.

Vesela, s katero je hotelo delalsko podporno društvo svojo zimsko sezono začeti, šla je po vodi, ker se ni moglo v ta namen gledišča dobiti. Kakor se čuje, napravi društvo »Edinost« majhen koncert v kakej dvorani; v tem koncertu se utegne tudi govoriti o delalskih razmerah v Trstu.

Ker uže o delalcih govorim, naj še omenim, da naše delalsko društvo dobro napreduje. V novjšem času se je tudi pri društvu neka potrebna stvar izvršila, katera je uže davno, kakor jabelko zrela na drevesu visela. Društvo, ali prav za prav odbor se je iznebil necega raka, ki je na zdravem životu glodal in zadrževal pravo rast poštenega društva. Če se ne motim, projektirano je še nekaj enacega in celo mej takimi, kateri imajo pri vodstvu ozbiljno posla, pa hodijo preradi po stranskih potih. Te dni so se posvetovali poslanci železnice, borse in finančnega vodstva o tem, kako bi se trgovina iz družih krajev bolj na Trst navezala; sklepi še niso natančniše znani, ali dvomljivo je, da bi se s tem kaj pomaglo, ako se stare praktične stvari izpodkopavajo. Vlada naj stori to, kar trgovino v Trstu povzdigne, to je: še eno železnico, a ne hodí naj kakor Ribčan konja iskat v ono dolino, kder ga ni.

Nabrežini, dne 18. oktobra.

Pri nas je vse utihnolo od letošnjega predpusta sem. Kde je uzroka iskati, to se lahko ugane. Najzaslužniši tajnik nabrežinske čitalnice, g. Bedenek, šel je »per ordine superiore«

dati pokujšanja. Zlasti se treba varovati prepira h koncu leta službe, kajti takrat so posl včasí nalašč neslušni, svojevoljni in trdoglavni.

Pogosto menjanje poslov ni dobro, ker noben človek ni brez pogreškov.

Gospodinja, ki ima več poslov, naj ne sluša in ne trpi njih tožeb, ter naj se nikdar ne meša v prepire in svaje, katere imajo posl med sebo; pušča naj jih, da se sami zopet pomirijo.

Ali tudi gospodinja ima dolžnosti do svojih poslov. Poslom je potrebno prijetne in svetle izbice, čiste in mehke postelje, kjer si od teškega dela morejo spočiti. Vsak dan naj jim pusti vsaj eno uro prostega časa (posebno na večer) za njih lastna opravila. Tudi primerne in dovolj hrane jim moramo dajati. Nepotrebne dela naj se jim ne ukazuje.

Gospodinja naj poslom vsaj enkrat v 14 dneh (in sicer v nedeljo popoldne) dovoli toliko prostega časa, da obiščejo svojo rodbino itd. — Živenje poslov, ki nikdar niti ene ure niso popolnoma sami svoji, enako je živjenju sužnje, ter neznošljivo.

Bolnemu družinčetu naj se kolikor moči prizanaša; naj se, ako je mogoče, doma zdravi ter ne pošilja v bolnico.

Samo ob sebi se umeje, da treba poslom pogojeno plačilo o pravem času in natančno izplačati.

Hvalevredna je gospodinja, ki svoje posle, vzlasti mlade in neskušene, k varčnosti navaja, povsod jim potrebnega sveta daje, da jih nikdo ne more prevariti ali ogoljufati.

Prihranjeni denar naj pri njej ali v hranilnici hranijo.

K rojstnemu ali imendanu, na sveti večer ali ob novem letu naj gospodinja svojim poslom kako malo darilo preskrbi,

kajti izredni in nenavadni darovi jih ne razveseljujejo le, nego tudi k večji pridnosti in zvestobi spodbujajo

O hišnem računu.

Gospodinja treba vedeti, koliko sme na leto izdati. Nikakor pa naj ne misli, da jej je smeti vse potrošiti, kar hišni oče prisluži, ali kar se skupno pri hiši pridela. Od skupnih letnih dohodkov se morajo odšteti vsi letni troški, kakor n. pr. dača, razni troški za popravilo hiše i. t. d., ter ostatek še le je čisti letni dohodek.

Pa tudi s čistim dohodkom treba gospodinjji varčno ravnati; naj pazi, da ne potroši vsega v gospodinjstvu. Vsakega leta naj manjši ali večji prihranjeni donesek v hranilnico, posojilnico ali kam drugam v shrambo da. Čem več ima hiša prihranjene na obresti izposojene glavnice (kapitala), tem večje je nje blagostanje, tem večja brezskrbnost in varnost v časih potreb in zadreg.

Potroški hiše so trojni: za gospodarstvo, za vsakdanje in izvenredne potrebe.

Troški za gospodarstvo so ti le:

1. za najemščino hiše;
2. za razno izbino, kuhinjsko in hišno opravilo;
3. za perilo in obleko;
4. za plačilo družine, in
5. stroški za poduk otrok, ter drugi razni izdavki, kakor ubogim i. t. d.

Mej izdavke za vsakdanje potrebe štejemo:

1. stroške za kurjavo;

2. stroške za svečavo;

3. » » živež.

Izvenredni potroški so dvojni:

1. osebni očeta in matere (za duhan, darila), in
2. slučajni in nepričakovani (za bolezní ali kake druge nenadne potrebe).

Vsaka hiša ima, kakor vidimo, celo mnogo in različnih troškov, katerih se ni moči izogniti. Edini izdavki za duhan so čisto nepotrebni.

Vpraša se pa, koliko je smeti za pojedine našete potrebe porabiti? Gospodinja, ki hoče česa prihraniti, mora uže naprej vedeti, koliko sme za eno ali drugo reč izdati. Najprej treba, da dobro preračunimo, koliko ima čistega dohodka na leto. N. pr. ko bi bilo čistih dohodkov 100 gld., tedaj je smeti za gospodarstvo vračunati 39 odstotkov t. j. 39 gld. in sicer:

1. za najemščino 17 odstotkov ali 17 gld.
2. za razne oprave 1 » » 1 »
3. za obleko, perilo 10 » » 10 »
4. za plačo poslov 5 » » 5 »
5. za poduk i. t. d. 6 » » 6 »

Za vsakdanje potrebe je potrebno 56 odst. ali 56 gld. in to:

1. za kurjavo 4 1/2, odstotkov ali 4.50 gld.
2. za svečavo 2 » » 2.— »
3. za čiščenje perila 4 1/2, » » 4.50 »
4. za hrano 45 » » 45.— »

Za izvenredne izdavke še nam ostaje 5 odst. ali 5 gld., od katerih naj se:

1. osebnim izdavkom gospodarja in gospodinjje vračunata 2 1/2, odst. ali 2 gld. 50 novc., in

na Tirolsko, i drug njegov tovaruš moral je tudi nas zapustiti. Tukaj nam manjka človeka, kateri bi stvar krepko v roke vzel, a kedo je ta? Nekateri imajo polno opravila in ti se ne morejo brigati; bilo bi še od druge strani pomoči dobiti, toda tam, kder železna koleca po kolesnicah drdajo, kraljuje mogočnost, katerej se je pridružila še zagrizlost do Slovanov. Tako srečo uživa zdaj Nabrežina. Nabrežinci, pozor! ne dajte, da vam narodno ognjišče razpade, naj prinese vsak svojo butarico, da boče zopet gorelo na domačem ognjišču in ogrevalo otrpnela srca. Nabrežinci, ohranite staro narodno čast in narodno slavo!

V Dolini, dne 12. oktobra.

Včeraj smo položili v hladno gomilo truplo rajnkega Janeza Lavrihe. Sproveda se je vdeležilo obilo občinstva; najprej ga je spremila šolska mladost, ker rajnik je bil načelnik krajnega šolskega sveta. Potem so šli svetovalci naše županije, na čela jim gosp. vélikí župan Lampe, potem čestita duhovščina in gg. učitelji. Rakvo je spremila čitalniška v črno zavita zastava in čitalnični udje. Bil je rajnik nad 30 let vélikí župan v naši županiji, odlikovan od svitlega cesarja s zlatim križcem za zasluge. Bil je narodnjak in poštenjak, kar ga je bilo; on je čital Novice od prvega do zadnjega lista, z dr. Bleiweisom sta bila osobna prijatelja. Njegova obitelj je izgubila dobrega in skrbnega očeta, čitalnica do smrti zvestega uda, dolinska srenja svojega prvega moža. Zatorej naj bodo te male vrstice v spomin pokojnemu, zato mu tudi iz srca kličemo: »V miru počivaj!«

Postava zoper umetna vina.

V zadnjih letih so začeli v raznih deželah in mestih brezvestni ljudje, posebno judi, vino zelo ponarejati i kaziti v veliko škodo kmetom in zdravju ljudi.

Poprejšnja večina državnega zbora je to mirno gledala, ker ni imela srca za ubogo ljudstvo, ampak je pri taeh in enacih početjih le žepe polnila in poprejšnja vlada se tudi ni brigala za ljudsko blagostanje, ker je imela preveč opravka se zatiranjem Slovanstva.

Ko je pa nastopila nova vlada i je vsemogočnost poprejšnje večine v državnem zboru konec vzela, takoj je državni zbor uvidel, da treba meje postaviti brezvestnemu i škodljivemu kaženju vina. Uže v št. 8 smo objavili načrt dotične državnemu zboru predložene postave. To postavo je cesar potrdil tako, kakor jo je državni zbor sklenol. Ker ima veliko važnost, zato jo tukaj priobčujemo. Glasi se tako le:

§. 1. Napravljati vino podobne pijače (navadno umetno vino imenovane), kakor tudi pijače iz vinskih jagod s tem, da se jim pridá ali primeša drugih tvarin, in se to ne godi samo zaradi tega, da se vino zboljša ali da je bolj trpežno, ampak zato, da se napravi več vinu podobne pijače, sme se, če je pridelek namenjen na prodaj ali če se ima točiti, le kakor obrt, podvržena obrtnemu in dohodninskemu davku in spada pod določbe obrtniškega reda.

To pa ne velja za napravljanje tropinovec in vin piccolo (vinetto) na lastnem zemljišču od lastnika samega.

§. 2. Pijače, napravljene po katerem v §. 1. odstavek 1 omenjenem načinu, podvržene so, kakor doslej, tistemu vžitninskemu davku, kakor vino.

§. 3. Prepovedano je rabiti štirskovi sladkor pri napravljanju v §. 1 omenjenih pijač.

§. 4. Pijače, ki so se napravile na kateri v §. 1 omenjeni način, ne smejo se naznanjevati, ponujati, prodajati in točiti pod samim imenom vino.

§. 5. Prestopke v paragrafi 3 in 4 te postave navedenih predpisov, ako ne spadajo pod določbe občnega kazenskega zakonika, imajo kaznovati obrtniške gosposke z globo od 25 do 500 gld. in ako jih ni mogoče iztirjati, s zaporem ter je računiti 5 gld. za en dan zopora.

Tudi imajo obrtniške gosposke ustavljene pijače, ako se spoznajo zdravju škodljive, na obsojenčeve troške uničiti.

Pri ponovljenem prestopku zapade — poleg globe in zopora — pijača, zoper katero je spotikljaj, ubožnici tiste občine, v katerej se je storil prestopek, in se ima kazenska obsodba objaviti po deželnem časniku, kakor tudi po načinu, v tistem kraji navadnem, na krivčeve troške.

§. 6. Ministrom notranjih opravil, financ, trgovine in poljedelstva je naročeno, naj to postavo izvrše.

To postavo pojasnjuje ministerski ukaz, katerega tukaj nekoliko okrajšanega podajemo:

§. 1. Nasproti natornemu vñnu, to je tacemu, ki se je po vrenju pridobil iz grozdovega soka, imajo se ločiti ti le pridelki: 1. vinu podobni pridelki (umetna vina, ki so se napravila brez grozdja iz zmesi, ki imajo vinski okus (voda, vinski cvet, glicerín, sladkor, sreš itd.); 2. polovina, ki se napravljajo z umetnim pomnoženjem mošta ali natornega vina s tem, da se jim primeša vode in drugih tvarin, ki dajo pomnoženej tekočini vinski okus (sladkor, glicerín, vinski cvet itd.), ali iz tropin, iz katerih se je vino uže delalo. Tu sem (pod 2) spadajo posebno tisti pridelki, ki se napravljajo po tako imenovanem galiziranju (prilivanje vode in pridevanje alkohola in sladkorja), ali pettiloziranju (nalivanje in vrenje sladkorne vode na grozdne ostanke, ko se je mošt odtočil ali izpranje teh ostankov z stanjšanim alkoholom).

§. 2. Ako se zgoraj pod 1. in 2. imenovana umetna, oziroma polovina, rabijo za prodajo, ali se točijo, tedaj velja njihovo napravljanje (z izjemkom v §. 3 navedenim) za obrt in je podvrženo obrtniškega redu. Na podlogi §. 30 obrtniškega reda se izrekuje ta obrt napravljanja umetnega in polovina za dopuščeno obrt in jo mora tisti, kdor se hoče z njo pečati, napovedati obrtniški gosposki, katera jo dovoli, ako ni nobenega pomislika v zdravstveno policijskem oziru; prostori pa, v katerih se tako vino napravlja, morajo vedno odprti biti zdravstveno policijskemu nadzorovanju.

§. 3. Pri določbi prejšnjega §. 2 gledé obrt-

niske lastnosti pri napravljanju polovina je izjema pri napravljanju tropinovec in tako imenovanega vin piccolo (vinetto). Napravljanje tacega vina namreč ni podvrženo obrtniškega redu, ampak ima se za svobodno kmetiško pridelovanje, brez ozira, ali je pridelek namenjen za prodajo ali točenje, ali ne, vendar s tem pridržkom, da se tako vino napravlja iz lastnega posestva in pridelka. Če se pa ne rabijo le tropine iz lastnega pridelka, ampak če se nakupijo tudi tuje tropine za napravljanje tropinovec, tedaj ta izjema nema veljave, ampak ravnati se je po določbah §. 2 in treba je prositi za dovoljenje te obrtnije.

§. 4. Pri pobiranju vžitninskega davka ni nobenega razločka mej natornim vinom in umetnim in poluvinom. Toraj se ima od umetnih in poluvin pobirati enak vžitninski davek in v tistih primerljajih, kakor je to sploh ukazano za vino.

§. 5. Po §. 3 dotične postave se pri napravljanju umetnega ali polovina ne sme rabiti štirskovi sladkor (iz štirskovih ali skrobovih sadežev, semen, čebulj dobljeni sladkor ali sirup). Na to prepoved se mora tedaj pri napravljanju omenjenih pijač in pri nadzorovanju strogo paziti.

§. 6. Umetna in polovina se po §. 4 omenjene postave ne smejo pod imenom, katerega vinu navadnim, ni naznanjati, ni ponujati, in tudi ne prodajati in točiti. Za vinu navadno ime se ima posebno tisto, ki je prav splošno (n. pr. namizno vino, ali zaznamovanje z golo letno številko), ali tako ime, ki naznanja, od kod je pijača in iz kakove zemlje (n. pr. gorsko vino, dalmatinsko vino, ali prosek, teran itd.). Pri takem vinu more stati še primerin privedek, ki kaže pijačno lastnost kakor umetno, ali poluvino.

§. 7. Obrtniške gosposke imajo kazensko ravnanje započeti: 1. pri prestopkih §. 1 rečene postave po določbah obrtniškega reda, vzlasti ako se umetno in poluvino napravlja brez postavnega dovoljenja; 2. pri prestopkih §. 3 in 4 postave — po določbah §. 5 te postave. Če se zapazi prestopek, da se je umetno ali poluvino delalo brez gosposkinega dovoljenja, pa h krati tudi prestopek, naveden v §. 3 in 4 te posebne postave, postopati je po §. 5 te zadnje postave.

§. 8. Če se mej kazensko obrnavo pokaže potreba, da se sumljiva pijača po zvedenih preišče, ker napravljalec ali prodajalec kaznjivo dejanje tají, ali ker ni trdnega dokaza, kako se je napravila pijača, poklicati ima obrtniška gosposka onega najbližjega zvedenca o tej posebnej stroki vinske kemije, katerih imenik se jej izroči. Dokler jim ta imenik ne dojde, imajo te gosposke sumljive pijače najmanj polu litra v vsakem primerljaji posebe pod uredskim zaporem pošiljati ministerstvu za poljedelstvo, da jih ono preišče.

§. 9. Obrtniške gosposke in organi zdravstvene in tržne policije imajo tudi uredoma paziti, da se spolnujejo predpisi omenjene postave. Ti organi imajo pravico v prodalnicah, ki so pod njihovim nadzorstvom, jemati vina,

umetna in polovina po ceni, po katerih se prodajajo ali točijo, zapečatiti jih z uredskim pečatom vpricho prodajalca ali njegovega namestnika in s primernim poročilom pošiljati jih gosposki, da jih preišče.

§. 10. Za zdaj imajo obrtniške gosposke napravljanje umetnih ali poluvin v vsakem primerljaju posebe dovoljevati.

Kritični politični pregled.

Domače dežele.

Pripoveduje se za gotovo, da bo vojni minister zahteval od delegacij, naj mu za vojaške potrebe za leto 1881 sedem milijonov gold več dovolé, nego je bilo dovoljeno za to leto. Vojaški troški so uže zdaj neznosni i kam pridemo, ako bodo leto za letom rastle. Tako se ne bodo mogli pretirani davki zniževati, ni državni dolgovi plačevati, vedno več bo ubožstva, reve i nadloge.

Izvrševalni odbor desne stranke državnega zbora je imel 16. t. m. na Dunaju pod prvosedstvom grofa Hohenwarta pogovor gledé vedenja v prihodnjem zasedanji državnega zbora. Ta pogovor se ima nadeljevati v Peštu, ko boste tam zborovale delegaciji.

Liberalci državnega zbora namerjavajo napraviti »Parteitag« na Dunaju. Dunajsko mestno zastopstvo je sklenolo, naj jih posebna deputacija pozdravi v imenu dunajskega mesta. Ta netakni sklep je po pravici zbudil mnogo nevolje ne le v posameznih kronovinah, nego tudi na Dunaju samem, ker Dunajčani hočejo imeti mir, ne pa prepira mej narodi. Dunajskemu mestu, ki živi i se bogati od vseh narodov v državi, slabo pristuje strankarstvo i kajenje onej stranki, ki išče svoje sreče v Berlinu ter hoče zveze zdaj pri Turcih, zdaj pri Madjarih iz tega vzroka, da bi mogla zatirati Slovane. Zadržni čas so se obrnoli do Madjarov ter se jim laskali, da bi stopili v boj zoper Slovanstvo v njih vrste, a Madjari so jih otirali; zdaj kličejo zopet Bismarkove liste na pomoč ter preté ministru Taaffeju s prusko jezo, ako ne bo zatiral Slovanov. Grof Taaffe pa se tako mlačno vede, da gubi zaupanje uže tudi pri nemelih, ker so resolucije, sklenene v državnem zboru, še vedno nespolnjene; češki časnik »Pokrok« mu svetuje, naj odstopi, ker mu ni volja spolniti tega, kar je sam obečal i kar je večina državnega zbora od njega zahtevala. Čas je res uže, da se v dejanje uvede obečana enakopravnost; državni naši poslanci se bodo morali v prihodnjem zasedanji krepko za to potegniti, ker sedanja mlačnost ni nobenemu po volji i nič dobrega ne rodi.

Rogoviljenje i napihovanje liberalcev je nemško konservativno stranko državnega zbora zdramilo, da je sklenola sklicati splošen nemško konservativni »Parteitag«, da se slovesno izreče zoper njihovo divjanje in jej javno pove, da ona ni zastopnica volje i prepričanja nemškega ljudstva. To je liberalce, ki uže na zadnjem kljuki visé, tako razgrela i preplašilo, da so začeli

2. za nepričakovane potroške tudi 2¹/₂ odst. ali 2 gl. 50 n. Ako izmej naštetih potreb (tedaj tudi stroškov) katera odpade (n. pr. najemščina i. t. d.), tedaj treba dotični znesek v shrambo dati, a ne za drugo nepotrebno reč ga potrošiti.

Celoletne dohodke, ki jih v mesečnih obrokih (kakor uradniki) dobivamo, treba na 12 enakih delov razdeliti, ter na stran deti znesek odločen za stvar (n. pr. najemščino), katero moramo za polu leta ali za vse leto h krati izplačati.

O troških, ki zadevajo vso hišo, naj se gospodar in gospodinja skupno posvetujeta. Vsakdanje izdavke pa mora edino le gospodinja na skrbi imeti. Obema pa je treba varčnosti v izdavkih. Ničesa nepotrebnega naj se ne kupuje. Hiša, v katerej se več potroši in porabi, nego prisluzi ali pridelava, pride hitro na beraško palico. V obleki, hrani i. t. d. treba, da smo varčnej in zmerni! Vsi našim dohodkom preveliki, kakor i našemu stanu neprimerni troški, naj se opuste. Gospodinja mora biti v vsem varčna. Varčna gospodinja, pravi pregovor, mora za pero čez plot skočiti.

Vsakej gospodinjji je potreben *zapisnik* (zapisna knjiga)

Ako imamo 100 gld. dohodkov, poleg katerih smo uže zgoraj odmerili izdavke za razne reči, tedaj si napravimo v zapisniku tak le obrazec:

dan	najemščina	razne opravke	obleka in perilo	plača poslovc	poduk i. t. d.	kurjava	svečava	čistjenje perila	hrana	oseloni izdavki	bratstva-lovarstva-potrski
17 g.	1 g.	10 g.	5 g.	6 g.	1.50 g.	2 g.	1.50 g.	45 g.	2.50 g.	2.50 g.	
g. n.	g. n.	g. n.	g. n.	g. n.	g. n.	g. n.	g. n.	g. n.	g. n.	g. n.	g. n.

Vsakdanje izdavke, kakor za hrano i. t. d. treba h koncu vsakega tedna ali meseca v zapisnik vpisati; drugi troški za najemščino, poduk, plačilo poslov i. t. d. pa naj se v zapisnik zapišejo tistega dne, ko smo jih izdali.

Razen zapisnika je potreba še *kuhinjske knjižice*, v katero zapisujemo izdavke za reči, nakupljene od kuharice. Razen glavnega zapisnika in kuhinjske knjižice še treba *dnevne knjige*, v katero vpišemo vsakdanji znesek kuhinjske knjižice, ter potroške za hrano, katere ni nakupila kuharica.

Gospodinja, ki meso, mleko, žemlje i. t. d. na počak (upanje) jemlje, naj na koncu tedna ali meseca vse seštete troške v dnevne knjige vpiše. Slednjic še se potroški dnevnih knjig vpišejo v zapisnik pod predelom »hrana«.

Gospodinja, ki vse potroške točno zapisuje, lahko hitro in vsak čas preračuni, koliko jej je še smeti potrošiti od zneska, odločenega za to ali ono reč v vsem tednu, mesecu ali letu.

V novem gospodinjstvu se treba vseh nepotrebni izdavkov varovati, vzlasti poleg negotovih dohodkov. »Ničesar ne kupovati na počak (upanje)« bi moralo biti poglavito pravilo v vsakem gospodarstvu in gospodinjstvu. Vsako reč treba, da takoj plačamo.

H koncu še omenjamo, da ni samo naloga gospodinjje o tem skrbeti, da ne napravlja večjih izdavkov, nego so dohodki, marveč jej treba gledati tudi na to, da pripravi domačinom za male potroške kolikor največ moči prijetnosti in zadovoljnosti. Zarad tega pa tudi treba, da pridno razmišlja o gospodinjstvu ter varčno gospodinja.

O ženskem ročnem delu.

Vsaka gospodinja bi morala biti zvedena tudi v ženskem ročnem delu, kajti potrebno je, da zna svoje hčeri ali sama poučevati, ali če obiskujejo šolo, da jih more nadgledovati.

Ženska ročna dela so ta le:

1. Pletenje,

- šivanje in znamenovanje,
- krpanje platnine,
- napleta, spleta in zamaševanje (krpanje) nogavic,
- kačkanje,
- vezenje,
- pređenje, in
- krojenje platnine.

Izmej omenjenih ročnih del so najpotrebnejša: šivanje, krpanje, pletenje in krojenje platnine; ta ročna dela mora vsaka gospodinja popolnem umeti. Gospodinja, ki lan doma prideluje, mora tudi v pređenju biti zvedena.

Štiri do petletni otroci se morejo uže učiti kačkanja (häkeln), ker je celo lahko. Vendar je pletenje (štrikanje) koristniše, ter tudi ni posebno teško. Kriva misel pa je, če kdo pravi, da je le deklcam potrebno učiti se pletenja. Čemu bi morali dečki biti ves božji dan brez dela? — S početka naj se pletó lahke reči, pozneje še le težje. Mej raznimi pletenimi rečmi so nogavice najiminitnejše. Nogavice moraja biti *pravilno, dobro in lepo* spletene, ne preveč *trdno*, pa tudi ne *prevrhlo*.

Najvažnejše ročno delo je šivanje. Najlažje in najprimernejše se učé deklce šivanja, ako mati z njimi od starega perila nareja obleko za uboge otroke ali za punčice. Krojenje platnine naj se ne učí pred 12. ali 14. letom.

Drugače se krpajo tkane in drugače pletene reči. Prve treba zašiti, s krpo nadšiti ali podšiti. Pleteno razstrgano blago pa se zašivlje, vpleta in pripleta. Tudi krpanje se treba učiti.

Uže s početka naj mati navadi otroke zdravju neškodljivega držanja pri delu; naj jih nauči snažnosti, pravilnosti, natančnosti in urnosti. Pri delu treba, da otrokom pokaže in razjasni primerno orodje. Pove naj jim, kateri sukanec (niti) je boljši. Naj jih učí poznovati raznega blaga (robe) in njega notranjo vrednost.

preudarjati, ali ne bi prav bilo, da se državnemu poslanstvu odpovedo. — Naj gredo, nič jih ne bo škoda, brez njih uže pojde, saj oni niso, kakor so bili Čehi, zastopniki katerega naroda, ali stanu, le gobe so na državnem drevesu, kolikor prej se jih iznebimo, toliko boljše.

Hrvatski Ban grof Pejačević se je neki v Budapeštu krepko potegol za hrvatske narodne pravice ter odločno zahteval, naj se odpravi madjarski tečaj v Zagrebu i naj se iztrebi madjarsčina iz uredov pri železnicah, poštah i telegrafih ter hrvatsčina pri njih uvede.

Madjari proganjajo nemščino na vso moč, zaprli so nemško gledišče ter zahtevajo, da se mora tudi trgovina in obrtnija pomadjariti. Nemci sicer vpivajo zoper to, a sami niso nič boljše; kakor oni merijo Slovanom, tako jim odmerjajo Madjari. Tudi judom groze in utegne priti dan, ko se bo judom prav na Madjarskem slabo godilo.

Bosenska deželna vlada je razglasila pogoje zastran naseljevanja v Bosno in Hercegovino; ti so:

1. Vsaka rodbina dobi kolikor treba državnega zemljišča da si sezida hišo za stanovanje in gospodarska poslopja ali pa poslopje, kjer bi izvrševala kmetijski pristranski posel, potem njiv in travnikov in če treba, tudi pašnika. Zemljišče se da v last naseljenem s tem pogojem, da se ima plačanje zdanje cenjene vrednosti v določenih obrokih pričetih in sicer v letih, katera predlaga deželna vlada; zemljišče je hipoteka, dokler se popolnem ne izplača in za to, da se obroki plačevanja točno drže. Nij treba, da bi se državno zemljišče brez plačila oddajalo, ker je zdanja kupna cena za nerodovitno zemljo jako majhna cena, ki naseljenec ne bo pritiskala. Pašnikov nij treba kupovati, ampak plačati se bodo morali po nekoliko letih majhne obresti.

2. Vsaka rodbina dobi za zidanje poslopj potrebni les brez plačila.

3. Naseljene občine dobe tudi lesa za zidanje cerkve in šole.

4. Naseljenci ne plačujejo 10 let počeni od časa, ko so se naselili, nikakih državnih davkov, ako dotično zemljišče ni bilo uže pred naseljenjem obdačeno.

5. Ako se imajo naseljenci zaradi pristranskega zaslužka ali kako drugače obdačiti z osobnim dohodninskim davkom, zaračuni se jim skozi 10 let od časa naseljenja davka prosti dohodek 3000 pijastrov. Neobdačenost pa se zgubi ako se naselbina proda osobam, ki se v deželi ne naselijo. Neobdačeni so tedaj le pravi naseljenci.

V Bosni i Hercegovini se utegne vendar nekoliko na boljše obrtni, uvel se je namreč avstrijski kazenski zakonik, bi bo kristijane branil in varoval v svojih pravieah.

Tuje dežele.

Uže zadnjič smo omenili, da je turška vlada ukazala, naj se Crnogorcem izroči Učinj z njegovim ozemljem in res je Riza paša to naznanil črnogorskemu knezu, ki se pa brani zasesti Učinj zato, ker se na turško besedo nič ne zanaša ter se boji izdajstva. Tega prašanja tedaj še ni konec i sam Bog vé, kako se ta vozal razvozlja, ker velevlasti niso edine in utegne se zgoditi, da njihovo vojno brodovje brez dela in vspeha zopet v domače luke odpluje. Zadnje novice pravijo, da je vse razdrlo, Turek je bil, kakor vselej — flga mož.

Z grškim prašanjem se pa nikakor ne bo pečalo, to je zdaj gotovo; angleški časniki so namreč to razodeli i Grke svarili, naj se nepremišljeno s Turčijo ne spuščajo v vojno, ker se je pokazalo, da se s Turci ne morejo meriti; tolažijo jih s tem, da Evropa še ni zadnje besede govorila. — To je pa Grke zelo razgnevalo, grška vlada je naznanila velevlastim, da zdaj stopi sama na noge i zasede ono ozemlje, katero jej je berolinski shod prisodil. S tem se prično zopet nove zmešnjave, katerih konca ne bo, dokler se ne nasadi križ na Ajo Zofjo.

V Kolinu na Nemškem so imeli zadnje dni veliko svečanost, dozidali so namreč po 200 letnem zidanju, velikansko katoliško cerkev, v katero so nekaj tudi Slovenci na božjo pot hodili. Ali ta svečanost je bila žalostna, če tudi se je nje sam nemški cesar vdeležil. Imela je preveč posveten značaj i ljudstvo ni kazalo veselja, ampak žalovalo je, ker je pruska vlada kolinskega škofa z dežele izgnala. Katoličani so hoteli pri tej priliki prositi cesarja, naj pokliče škofa nazaj i naj neha proganjati katoličane, ali cesar prošnje ni hotel sprejeti.

DOMAČE STVARI.

Slovenski delalci pozor! Iz zanesljivega vira smo izvedeli, da nekateri lahoni na vse kriplje delajo na to, zloglasnemu društvu »Operaio« zopet pomagati iz luže, ker je v zadnjem času izgubilo mnogo udov. Nekoliko gospodarjev je začelo svoje fakine samovoljno vpisavati v »Operaio«; zavezali so se, za nje šest mesecev doneske plačevati, da bi jih potem stalno društvu priklenoli. Zares, zvito vedó Lahí svoje limanice in pasti staviti. Toda — prezreli smo uže, da bi se dali ujeti. Le kako kratkovidno *badalo* se njihovim obečanjem in sleparijam uda. Delalci, niti s silo ali *žuganjem* se ne dajte zapeljati, saj niste sužniki! Ako pa je katerega njegov gospodar uže vpisal, — dobro, naj si da plačevati šest mesecev, potem pa, ko bodo *njega* za možno prejeli, naj brž odstopi, in se hitro pridruži *domaćemu delalskemu društvu*, kateremu edinemu je mar za blagost in dobiček slovenskega delalca! Kdor se pa Lahom in lahom izda, podlaga je *tujčecij* peti, izgubi svobodo, in silijo ga zatajevati in zasramovati slovensko svojo kri in svoj narod. Postane v vsem *brez značajnik!* Po vsej pravici kažejo pošteni narodnjaki s prstom za njim, rekoč: *Lejte ga odpadnika ali renegata!* Rojaki, ne dajajte mej sebe rovarjem in ščvarjem one stranke, ki je na sumu *slabega* domoljubja, ampak podučujte in spodbujajte mej seboj one, ki so nevedni in ne poznajo pravih razmer!

Zopet velika beseda v dvorani gostilne »Monte Verde«. — V nedeljo 30. t. m. pred praznikom vseh Svetnikov bode v veliki dvorani »Monte verde« beseda, katero napravite društvu »Edinost« in delalsko društvu v dobrodelen namen.

Program se objavi v prihodnji številki, a uže zdaj vemo, da bode zanimivo predavanje o napredku obrtnije i kmetijstva in bodočnosti delalskega stanu, nadalje bode pel mešani zbor pod vodstvom g. Bartlija in pel bode tudi močani pevski zbor in kvartet. Tudi bode svirala godba in po besedi bode domača zabava s plesom. — Vstopnine bode menda le 30 soldov. Nadejati se je, da bo mnogo občinstva, posebno ker imamo v Trstu po nedelji še z praznika.

Poziv. Vse tiste društvenike, ki so s plačilom zaostali, pozivljani so, naj takoj doplačajo, ker se sicer iz društva izbrisajo.

Odbor delalskega podpornega društva.

Lahonska kultura. Neki malopridneži so v Rojanu tik mosta v nedeljo ponoči iz ondotnega znamenja ukrali podobo sv. Petra iz giba, ter jo odnesli. Treba bi bilo bolj paziti lahončičev, kateri radi v okolico na dobro kapljico zahajajo, da se jim v enakem dogodku kamor gre, pomore.

Težaki so se ustavili delu minoli petek v novi luki pri razkladnji blaga iz parnikov terjajoč več plače. Ko so pa začeli drugi težaki mesto njih delati, hoteli so jih napasti, kar je pa policija hipoma zabranila in red naredila.

Promembe v tržaško-koprski škofiji. Č. g. Ivan Dragovina, župni upravitelj, ide v isto službo v Lovran. Dozdanji duh. pomočnik v Krškli č. g. Fran Korelič, imenovan je za župnega upravitelja v Gologoric. Č. g. Josip Flegar, župni upravitelj v Humu, imenovan je za župnika v Gredem selu, na njegovo mesto pride č. g. Blaž Dekleva, sedaj kaplan v Slumu. Č. g. Peter Pikulič, župnik na Vranju, imenovan je za župnika v Boljunu.

Razglas. Pri deželnej sodnji v Trstu se 8. nov. na javnej dražbi odda hrana in druge potrebščine za *jetnike*. Ponudbe ustmeno ali pismeno pri dež. sodnji s poroštvom 1500 gld.

Več slovenskih škofov in višjih duhovnikov ter plemičev je poslalo papežu pisma, v katerih naglašajo priznanje in zahvalnost vsega Slovanstva za čast, ker je proglasil imendan slovenskih apostolov Cirila in Metoda za praznik vsega katoliškega sveta.

Pomanjkanje duhovnikov v poreške škofiji. Pastirski list poreškega škofa poudarja, kako v njegovej škofiji primanjkuje duhovnikov, ter pozivlja duhovščino in vse dobre ljudi, naj nabirajo darove, da se napravi glavnica, iz katere bi dobivali podporo upolniti učenci, ki se mislijo duhovskemu stanu posvetiti. — Tako glavnicu je ustanovil pred nekaterimi leti tudi tržaško-koprski škof in uže zdaj prav dober sad rodi. Ubožni učenci, ki uživajo podporo od presv. škofa, jako so mu hvaležni, ker se vsi prav hvalevredno vedó in v šolah izvrstno napredujejo, kar smo v »Edinosti« uže omenili. — Nadloga mej duhovništvom je tudi sad liberalne dobe, a sreča je, da ta sad ne bo dolgo cvetel, vsuje se mu cvetje naglo, kakor vsem sadežem, katere so liberalci nasadili, in to je veselo znamenje, ker priča, da imajo avstrijski narodi zdravo srce.

Ljubljanski kolizej nas spominja na Herostrata. Herostrat, ki si ni mogel pridobiti slavnega imena, zažgal je efezejsko svetišče boginje Diane i tako ostal svetu v neblagem spominu. Ljubljanski kolizej, o katerem je slavni »Prešerin« rekel, da bo tri devišstvo kršencam s kolesom; pridobil je tudi večini ljubljanskega mestnega zbora neslavno ime, ker se je ona v to staro deviško, v necej jami proti Šiški stoječo podrtijo tako zaljubila, da je 60.000 gld. nanj posodila i ga s tem tako rekoč kupila. Boljše bi bilo, da se je ta denar v Ljubljano vrge, ker popravljanje te počene i raztrgane kolibe bo polnilo sod brez dna. Ljubljanski nemčurji hočejo to razdrapano poslopje ponuditi ministerstvu za vojašnico, če tudi je zdravstvena komisija izrekla, da je nezdravo. Da take ponudbe ministerstvo ne sprejme, to je gotovo; potem pa naj sedejo ljubljanski nemčurjski svetniki na razvaline kolizeja ter naj zakrožijo jeremijado, da bodo na veke sloveli.

Slovenske pobornice, katerih niso hotele jemati davkarije na Štajarskem, morajo se, kakor naznanja »Laibacher Ztg.« vsled ukaza finančnega ministerstva od 15. avgusta t. l. brez spotikljajo jemati. — Še tacega ukaza je treba uradom, potem pa naj človek govori o enakopravnosti!

Ravniharjeva štipendija z 100 gld. za gimnazijalce, rojene v tržaško-koprski škofiji je razpisana. Prošnje se imajo vlagati do 8. novembra t. l. preč. škofjskemu ordinarjatu v Trstu.

Spraznjene učiteljske službe 3. vrste so razpisane Podgradom in v Materiji z slovenskim učnim jezikom, v Rukavcu in Kastvu, v zadnjem kraju podučiteljska služba s hrvaškim učnim jezikom, potem za učiteljice 3. vrste v Kastvu in Lovranu s hrvaškim, in v Jelšanah z slovenskim učnim jezikom. Prošnje se imajo poslati do 1. novembra krajnemu šolskemu svetu v Voloski.

Javne dražbe. 21. okt. 20. nov. in 22. dec. predpoludne posestvo *Jantza Dobrite* v Hrpeljah, sodnja Podgrad. — 15. nov. 15. dec. in 15. jan. hiši št. 17. in 18. v Gradščel. Cena 3000 fl.

»Slovenska knjižnica« nam kmalu izroči zbirko novih izvirnih slovenskih novel dr. Iv. Tavčarja, izviren roman iz zapuščine Jos. Ogrinca in še ne imenovan izviren roman g. Jurčiča.

Češko narodno gledališče v zlati Pragi na Veltavi, krasna stavba, umetniško dovršeno, s češko roko i češkim umom izvršeno delo, odpre se svečano na poročni dan carjeviča Rudolfa.

Tržno poročilo.

Kava — v nekoliko boljsem menjenju, ker se je tudi v Ameriki popravilo stanje blaga; došla so namreč od tam poročila, da so cene malo poskočile. — Tukaj se kupuje še po starih cenah.

Olje — navadno je nekoliko poskočilo, ker je došlo sopot več naročeb iz Rusije. — Tudi fino namizno je trdnješi, ker ga primanjkuje.

Riž — v dobrem menjenju — cene stare. *Sadje* — Skoro vsemu sadju, posebno pa rozinam ceno rastejo — Francozje ga naročajo vedno več, zbog tega utegnemo letos imeti veliko draginjo. — Rozine stanejo uže od f. 32 do 44 — opaša f. 23. — smokve f. 30.50 — rožini f. 12 iz prvih rok.

Mast in špeh vsak dan draže; denes stane mast uže f. 62-63 — špeh f. 65-75 na več.

Petrolije — sopot prav trdne cene tukaj in zunaj denes velja f. 15 — brez odbitka, iz prvih rok ni utegno celó prekoračiti to ceno.

Domači pridelki — fižola ceno vedno pada pri vsem tem še nij nič tujih kupeev. Rudeči f. 11.50,

bohinec f. 12.75, koks f. 14.50, mešanec f. 8.50, beli f. 12. — Maslo iskano po dobrih cenah. Korun f. 2.80 pa se podraži, kakor hitro ga jenjajo voziti kmetje a bližnje Pivke in z Goriškega. — Slive polagoma na boljše, ceno Kranjskemu in Štajerskemu blagu je f. 13. — Lupljene slive, amoli iskane po f. 60 in više.

Žito. — Pšenica še vedno više, — koruza brez spremembe — Oves zanemarjen; nij kupa za zatorej pa tudi cene slabše.

Les — še precej obratno dobro blago. *Vrednostni papirji* — Ker se je nekoliko odmotala diplomatska štrana, poskočili so vrednostni papirji sopot in je borska sopot prav dobre volje.

Dunajska Bors

dan 19. oktobra.

Enotni drž. dolg v bankovcih	71 gld. 15 k.
Enotni državni dolg v srebru	72 » 80 »
Zlata renta	86 » 35 »
1860, državi zajem	129 » — »
Delnice narodne banke	815 » — »
Kreditne delnice	273 » 80 »
London 10 lir sterlin	117 » 80 »
Srebro	— » — »
Napoleoni	9 » 37 »
C. kr. cekini	5 » 62 »
100 državnih mark	58 » 40 »

JAKOB KLEMENC

via St. Antonio št. 1-694.

Poročamo p. n. občinstvu, da smo prejeli za nastopli letni čas obilo zalogo raznega blaga po cenah, katerim se ni bati konkurence:

Flanelne šale in rute, volnate luknjičaste rute, platna, bombaževine, zagrinjal in pokrival, porhanda vsake vrste, baržuna svilnatega in pavolnatega, črnega in barvanega itd. pa tudi zalogo drobnega blaga, čisto novega, svilnate trakove, gumbe, ovratnike za gospode in gospe, opletke, franže, okraske, predprte, srajce in drugo razno blago. (6-5)

FRANCE ŽITKO

— Corsia Stadion — (3-2)

priporoča slavnemu občinstvu okusne

fršne klobase

kranjske, dunajske in druge; prodaja tudi izvrsen pravi brinjovec, višnjevec, slivovec ter liker za želodec in nanoških zelišč in korenin.

Dva mlina,

vsak s tremi tečaji, z gospodarskim poslopjem, njivami, travniki in hosto sta iz proste roke na prodaj.

Eden za f. 2000 — drugi za f. 1800—

Tretji del kupa se ima plačati pri naredbi kupnega pisma, drugi dve tretjini pa u več letih.

Kdor želi kupiti enega ali pa oba omenjenih mlinov, naj se ustmeno ali pisмено oberne do *Kerškega županstva*, od katerega bo bolj natančni odgovor dobil, ako pismu marko za 5 krc. priloži.

Županstvo Kerško 17. oktobra 1880.

Sploh znane izvrstne

Voščene sveče

iz garantiranega nepokvarjenega bučelnega voska pri

P. in R. SEEMANN-u

v LJUBLJANI. 11-1

3-1

MOSCA ARISTID

Umetne cvetice in cerkvena oprava

V Trstu, Via Canale št. 7.

CERKVENE PALME. — ZALOGA VOSKA.

Prijemljno se vsakovrstna naročila za cerkveno rabo, kakor so *svečniki, vase, sveče, posode, tabernakli, tearina za opravo, tapete, vrtniška obleka, srebrni, zlati osleci* itd.

po fabriških cenah.

PALME		POLU FINE	
s finimi svetleami z voščnim sadjem, zlatimi i srebrnimi očesli.		brez cvetice i brez zlata i srebro	
visoka	široka	visoka	široka
Cent. 100	cent. 50	Cent. 100	cent. 50
16 gld. 20 kr.	16 gld. 20 kr.	13 gld. 10 kr.	13 gld. 10 kr.
» 78	» 36	» 78	» 36
» 68	» 32	» 68	» 32
» 40	» 18	» 40	» 18

Za barvo i delo se daje poroštv.

Izbrana zaloga i delavnica svete oprave po Ambrozijanskem (milanskem) obredu, tvarina in brokat iz nemških, laških i francoskih fabrik. Delavnica cerkvenega perila. Prijemajo se tudi zastori, da se popravljajo.

NB. Za cerkve se pogojuje plačilni obroki brez povišanja tarife.